



Anina Korati

*osobnosti sionistického skautingu
a židovských mládežnických hnutí*



Jitka Radkovičová – Tiki

Obsah

Pražská krajina dětství	5
Bratislavský zádrhel	9
Do Palestiny. Do Palestiny?	10
Středozevní moře	10
Velký výbuch: Patria a Hagana mistake	12
Přechodně v Atlitu aneb Ráj se zapovídá	13
Směrem – kterým vlastně?	13
Pět let na Mauriciu	15
Pár osobních slov místo závěru	17

Do Palestiny přes půlku světa

Anina Korati (Anna Vohryzková)



*Rodina Vohryzkových, 20. léta minulého století. Zleva Anina, tatínek, bratr Pepík, maminka
[Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppin]*

Setkala jsem se s ní vlastně omylem. Přesněji řečeno – nemusela jsem se s ní setkat vůbec, poněvadž nechybělo mnoho a minuly jsme se úplně. Když jsem v roce 2013 při plánování první izraelské cesty psala do Kfar Ruppín, nenašel můj mail adresáta. Do zdejšího archivu vůbec nedorazil. Teprve o půl roku později po intervenci mých izraelských přátel jsem dostala možnost vyrazit na sever do údolí Bejt Sheanu. Do Kfar Ruppín jsem se tehdy vydala hlavně proto, abych prohledala místní archiv – také tento kibuc totiž spoluzakládali mladí Čechoslováci, převážně ze sionistického hnutí Makabi Hacair. Teprve po několika hodinách strávených prohrabáváním dokumentace a různých historických materiálů padla otázka, zda nechci mluvit s lidmi, kteří takříkajíc „byli u toho“. Taková nabídka se neodmítá – a tak tohle neplánované setkání vlastně bylo bonusem připraveným archiváři.

Všechno proběhlo ve zrychleném tempu. Rozhovor s Aninou Korati trval asi dvě hodiny a bylo jasné, že je jen takovým úvodem do problematiky. Na pokračování jsem si musela počkat sedm dlouhých měsíců. Když jsem do Izraele přijela potřetí, pro jistotu jsem si objednala ve Kfar Ruppín nocleh. Věděla jsem proč. Jako bych tušila, že na vyprávění nám jeden den stačit nebude.

Pražská krajina dětství

Anina se narodila 15. prosince 1921 v Praze jako Anna Vohryzková. A měla mladšího bratra Pepíka, kterému doma říkali „Hoša“. Kdo by tehdy tušil, že z „Hoši“ jednou vyroste mluvčí Charty 77? Tatínek byl advokát, maminka v domácnosti a starala se o výchovu dětí: *„Moje maminka byla velice liberální a pacifistka, takže já jsem odmalicka měla výchovu velice jasnou a silnou, že válka je to nejbezpečnější na světě. A od té doby jsem bez války ještě neexistovala.“* Maminka tedy byla ženou silných zásad, kosmopolitních názorů a vyhraněných, na svou dobu nezvyklých postojů, které měly nejblíže k intelektuálnímu fabiánskému socialismu. Byla velmi vzdělaná, byť tuhle svoji přednost nedávala znát. Pak zde byli ještě dědeček s babičkou, představovali téměř rodinnou instituci: dost možná proto, že dědeček byl za časů císaře pána Františka Josefa židovským policajtem hlavního města Prahy. Což nebylo úplně obvyklé povolání, zvláště u Židů ne.

Liberální postoj rodičů se projevoval také ve výchově: *„Rodiče nám neříkali, co musíme. Navrhovali nám, co je správné podle jejich názoru. Takže já jsem si najednou uvědomila, že nejenom mám a můžu, a když mám a můžu, tak také musím vzít zodpovědnost za to, co si myslím, že je správné.“*

Obecnou školu a následné studium na dívčím reálném gymnáziu Anina zvládala s přehledem, protože měla dobrý základ z domu včetně soukromé výuky němčiny. Trochu jiné to bylo s hledáním spirituální platformy: *„Jednou jsem se ptala maminky: tak je nějaký Bůh nebo ne? A ona mně řekla, že kdo věří, ten Boha má. Což je sice správné, ale devítiletému dítěti to moc nepomůže. Rozhodně jsem neměla spirituálně lehký život.“*



*Přednáška pořádaná pro členy hnutí Makabi Hacair poblíž Prahy. Vzadu sedí Anina Vohryzková. Zář 1939
[Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppin]*

Intelektuální zájmy kompenzovala členstvím v Makabi, židovském tělovýchovném spolku, a v hnutí Makabi Hacair, ve kterém se pěstoval sionismus a skauting, vyučovalo se hebrejštině a pořádaly se letní i zimní tábory: „Viděla's ty fotky z těch táborů? To bylo báječné, ačkoliv to bylo čistokrevný utrpení. Například se pamatuju na zimní tábor někde v Krkonoších. Ubytovali nás v boudě, kde nebylo topení. My jsme si sice měli přinést deku, tak já jsem si ji přinesla, ale spát, když ti mrznou uši a nohy je velice těžký. No ale bylo to báječné. Na těch táborech, hlavně letních, bylo víc aktivit skautských, víc sportu; takový to »přelez, přeskoč, nepodlez«. A to mně zůstalo dodneška.“



*Zimní tábor Makabi Hacair, Bezprávi 1937; druhý zleva Fredy Hirsch, třetí zleva Anina Korati
[Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppin]*



*Skupina Makabi Hacair na hachšará v Kyjově, 1938. Anina v horní řadě čtvrtá zprava
[Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppin]*

Blížila se válka a dosavadní jistoty se začaly hroutit i v její bezprostřední blízkosti, byť rodiče se dlouho snažili udržovat zdání normality. Když Němci v březnu 1939 podnikli svůj „Erledigung der Rest-Tschechei“, tj. vyřízení zbytkového Česka, přestaly platit veškeré axiomy, zhroutila se jistota pacifismu, liberalismu a také optimismu. Útlak židovského obyvatelstva se projevoval sadou příkazů, zákazů a nařízení; nešlo o pouhou úřední šikanu, naopak ve většině případů to byla záležitost otevřeně likvidační: šlo o vyloučení Židů z veřejného života a z výkonu některých povolání. O práci tak přišel i Aninin otec, advokát Jakub Vohryzek.¹

Jedna z mála věcí, které se člověk kromě opory v rodině mohl chytit, byla činnost v Makabi Hacair. Stejně jako ostatní mládežnická sionistická hnutí také MH podnikalo všechno pro to, aby se jeho členové dostali ven z jámy lvové, která pro Židy představovala protektorátní území obsazená Německem. Mladší bratr Pepík plánoval cestu do Švédska, ona sama se chystala jako členka skupiny „Gimel“² na odjezd do Palestiny. Součástí přípravy byla tzv. hachšará³,

1 Vládní nařízení, Protektorát Čechy a Morava, červenec 1939, § 4, článek 2: Židé nemohou být advokáty, obhájci ve věcech trestních...

2 Makabi Hacair skupiny, které se chystaly k odjezdu do Palestiny, pojmenoval podle písmen hebrejské abecedy. Skupina Gimel byla třetí v pořadí.

3 Praktický kurz zemědělských prací nebo řemesel, pořádaný zastřešujícím hnutím Hechaluc. Jeho absolvováním se pro žadatele zvyšovala šance na získání tzv. affidavitu, jakéhosi místopřísežného

několikaměsíční manuální trénink, který Anina absolvovala během léta 1939 na statku v ji-homoravském Kyjově.

Po návratu do Prahy se čekalo na povolení k výjezdu. A ještě jeden zážitek musela „strávit“ a rozdýchat: návštěvu úřadoven Gestapa. Kdo chtěl ven, musel mít nejen vízum, ale také speciální propustku: *„Kdo chtěl opustit Protektorát, tak tam musel jít. A jít tam, to bylo skoro jako jít do pekla. My jsme tam stáli a najednou přišel nahoru nějaký esesák. A byl tam takovej starší židovskej pán ve věku mého tatínka, ve svrchníku, s kloboukem, a ten esesák ho kopal dolů po těch schodech. Kopal ho! To bylo tak příšerný! Já si pamatuju, že jsem si opakovala jako nějakou mantru: to se mně, to se nám nemůže stát, aby se naše děti takhle bály! Takhle bát se naše děti v Palestině nebudou! To, ta příšerná bezmocnost, ta absolutně bezmocná situace. Rozumíš tomu?“*

Zanedlouho přišel den, kdy se Anina měla v šest hodin ráno dostavit na Masarykovo nádraží, aby spolu s dalšími z party „Gimel“ odjela do Bratislavy a pak dál po Dunaji do Černého moře a do Palestiny. Když na to po pětasedmdesáti letech vzpomínala, její pohnutí bylo zcela zřetelné: *„Směli jsme mít jenom kufřík a batoh. Nic jiného. No ale v našem vagónu jsme všichni byli z Makabi Hacaír, znali jsme se. Já si pamatuju, že jsem stála u okna a dívala se na rodiče, okna byly zavřeny, nemohlo se otevřít a měla jsem na okamžik příšerný pocit, že je to naposled, co je vidím. Což byla pravda.“*

Tohle mně Anina říkala v roce 2014. Později jsem dohledala její deníkové záznamy psané bezprostředně během událostí samých, kde bolest vyvěrala stejně intenzivně. Nebylo ani pro mě lehké číst tyto řádky: *„10. 12. 1939: Podařilo se mi dostat se k oknu... Ale teď, když vím, že jejich oči se na mne dívají, usmívám se... Velikán Hoša, snažíci se zakrýt dojetí ve svém teď tak dětském obličejí, bledý, rozčilený obličej tatínkův – a ty, maminko. Nikdy nezmizí tvůj tehdejší obličej. Zoufalé oči, slzy, které jsi ani nestírala, tvé zoufalé oči hltaly můj obličej v okně... dívám se na vás tři s bolestí, již rovně jsem ještě nepocítila... Vlak se dal do pohybu pomalu, s železnou neodvolatelností, už je definitivně konec... dusivá křeč v krku povoluje a zhrouceně pláču. Jak dlouho, nevím.“⁴*

Předtucha byla správná. S rodiči se Anina už nesetkala; zahynuli v Osvětimi. O tom, jak k tomu došlo, Anina nikdy nemluvila. O pět let mladší bratr Pepík, řečený „Hoša“, přežil ve Švédsku u rodiny Petersenových a do Prahy se vrátil v padesátých letech.

prohlášení, že se příjemce o příchozího Žida postará (protože bylo zřejmé, že se Žid o sebe nejspíš dokáže postarat sám).

4 Jsme prostě nežádoucí. Deníkové záznamy Aniny Korati zveřejněné v Židovské ročence 2012–2013 (5773).



*Skupina Makabi Hacair v Bratislavě. Anina Vohryzková ve druhé řadě stojící první zleva. Duben 1940
[Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppin]*

Bratislavský zádrhel

Členů pražského „Transportu Makabi-Hechaluc“ bylo něco přes tři stovky, věkový průměr byl 27 let a asi polovinu členstva tvořily ženy⁵. Přestože původní představa kvucy⁶ „Gimel“ byla velmi optimistická, cesta se zadrhla hned v Bratislavě. Průtahy způsobené (nejenom) slovenskými úřady zapříčinily, že celá parta „zamrzla“, a to zpočátku doslova, na devět měsíců v hlavním městě Slovenského štátu. Než se vyřídily formality, utuhla hladina Dunaje do pevné konzistence a ledoborce po ruce Židé neměli... Pak zase přišla zpráva, že námořní loď *Astrea*, která měla kontingent převážet z Rumunska dál, se v bouři na Černém moři potopila. Z nejrůznějších důvodů se odjezd neustále protahoval; pomáhala bratislavská židovská obec, americká organizace Joint⁷, pomáhal kdekdo.

Nebyl to ale ztracený čas: k původní pražské skupině se přidali chaverim (kamarádi z hnutí) z Moravy a ze Slovenska. A také další Židé: z Německa, Rakouska a Polska; někteří byli krátce předtím internováni v koncentračním táboře Sachsenhausen. Pro ně přesun do Bratislavy jednoznačně znamenal záchranu života: *„Byli tam staří, nemocní lidé a také lidé s dětmi. Ubožáci.*

5 Borák, Mečislav: *Deportace Židů na Mauricius (1940-1945)*. In: *Sborník Ostrava; Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska*, 2015.

6 Kvuca – skupina.

7 American Jewish Joint Distribution Committee, Americký židovský spojený distribuční výbor.

To pro nás představovalo problém: i ti jedou do Palestiny? Tak jo, budeme se o ně muset postarat. Prostě se o ně postaráme.“ Vědomí sounáležitosti fungovalo perfektně.

Konečně byly veškeré byrokratické průtahy vyřešeny a lodě s židovskými utečenci vypluly v září 1940 z bratislavského přístavu.

Do Palestiny. Do Palestiny?

„Cesta po Dunaji byla strašná. Pluli jsme většinou vestoje, protože pro všechny nebylo místo k sezení. A už vůbec ne k ležení. Potom jsme potkali jednu uprchlickou loď, která stála uprostřed řeky. Jmenovala se Pentcho⁸, slyšela jsi o ní? Nepustili je ani doprava, což bylo myslím Rumunsko, ani doleva, snad Jugoslávie. Nechtěli je. Když někdo skočil do vody, tak po něm stříleli. My jsme jim házeli, co jsme měli, nějaký chleba a cigarety... Se špatným svědomím jsme pak jeli dál.“

Po dlouhých a vysilujících dnech plavby posádka zakotvila v rumunském přístavním městě Tulcea, kde na židovské uprchlíky čekaly tři námořní lodě: Atlantic, Pacific a Milos. Anina se svojí partou se nalodila na Atlantic, plující pod panamskou vlajkou. Nebylo to samozřejmě hned, i zde na ně čekaly průtahy, ale ve srovnání s devítiměsíční bratislavskou pauzou to byla procházka růžovým sadem, byť náladu trochu kazil permanentní dohled Gestapa. Pohled na loď také nebyl příliš povzbudivý; rozhodně se nejednalo o poslední výkřik moderní techniky v lodním průmyslu: dřevěné záplaty na trupu dávaly tušit, že loď už má mnohé za sebou. Anině se zdálo, že něco takového vůbec nemůže opustit přístav, protože při nejbližší bouři „to něco“ pojede ke dnu jak sekera. A přitom tak elegantní název – Atlantik...

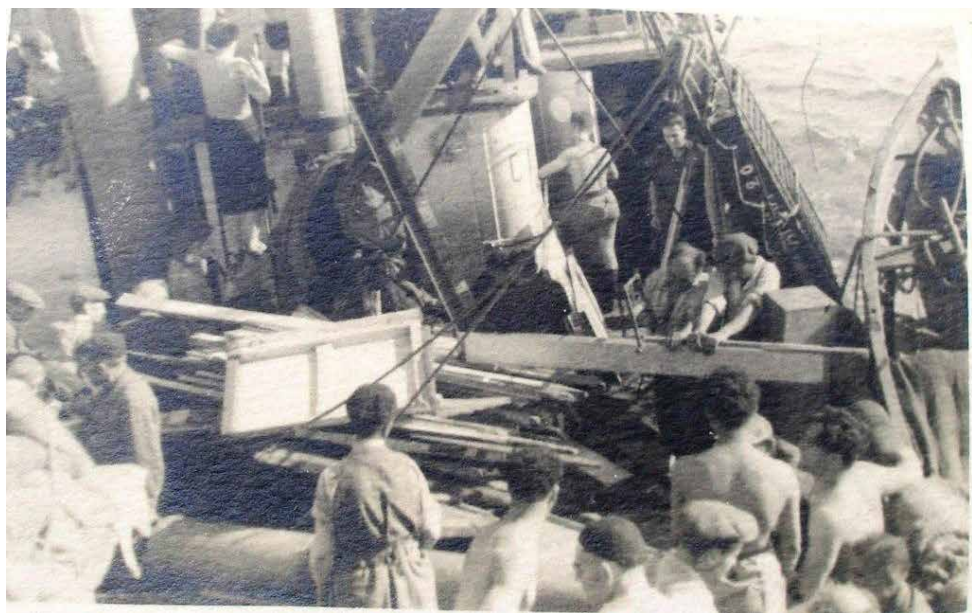
„Na horní palubě měl Atlantic takový dřevěný domeček s plochou střechou, kde byl čerstvýmá barvama vymalovaný panamský praporek. Proč Panama? Do Panamy my nejedeme. My jedeme někam, kam nesmíme. Joint zaplatil republice Panama, aby loď mohla plout pod jejich vlajkou, poněvadž to byl neutrální stát. Pamatuju si, že jsem byla v úplném šoku, když jsem na tu loď vlezla: byly tam jenom pryčny ve třech poschodích, jinak nic. A do tý lodi nacpali skoro tisíc lidí...“⁹

Středozemní moře

Slavnostní okamžik nastal 7. října 1940, kdy všechny tři lodě vypluly z přístavu. Zpočátku panoval dosti značný chaos, který pominul v okamžiku, kdy se organizace provozu na lodi ujali členové Makabi Hacair. Při množství pasažérů to vůbec nebylo jednoduché. Aby nedocházelo ke kolizím, bylo doporučeno chodit na horní palubu vlevo, dolů naopak vpravo.

8 Říční remorkér Pentcho vyplul z Bratislavy v květnu 1940; tento kontingent uprchlíků organizovala sionistická mládežnická organizace Betar. V říjnu 1940 loď ztroskotala ve Středozemním moři. Osudy pasažérů byly různé, většina z nich se do Palestiny dostala až v roce 1944.

9 Mečislav Borák (c. d.) uvádí, že parník Milos měl na palubě 900, Pacific 1000 a Atlantic s více než dvojnásobným výtlačkem 1700 pasažérů.



Demontáž lodi Atlantic z důvodu nedostatku paliva. Nedatováno [Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppin]

Regulovaný provoz byl také na latrínách, které byly kvůli špatnému jídlu neustále obsazené. Když se tímto směrem někdo vydal, říkalo se, že jde „na Panamu“.

Díky této lodní strážci se také podařilo zabránit velkému průšvihui: *„Na palubě byly čtyři záchranné čluny. Každý si našel nějaký koutek, aby se vyspal, loď hlídali jen naši čtyři kluci z Makabi Hacair. Jednu noc se stalo, že řecká posádka naskákala do těch záchranných člunů a pokusila se odplout. Dvěma lodkám se to opravdu povedlo, dvě kluci vrátili.“* Všechno tedy bylo v pořádku, až na jednu podstatnou věc: vypráskaná posádka před útokem vyházela všechno uhlí. Bez uhlí není pára a bez páry se prostě nepluje. A tak po „celolodní“ poradě, jak z této překerní situaci ven, bylo rozhodnuto, že loď bude zbavena veškeré přebytké dřevěné výstroje, aby bylo možné něčím topit a zkusit páru vyrobit. Něco na způsob řízené demolice. A tak šly do kotle desky stolů, skříně, židle, stěže – prostě všechno, co mohla loď postrádat. Fungovalo to ale asi jenom tři hodiny. Víc „volného“ dřeva nebylo možné získat, aby se loď vůbec udržela na hladině.

Protože se plavba díky výše popsaným událostem prodlužovala a hygiena a také strava byly absolutně nedostatečné, přibývalo nemocných. Na lodi vypukl tyfus. Děvčata z hnutí Makabi Hacair zřídila improvizovanou nemocnici, kde sloužila jako dobrovolnice. Přes veškerou snahu jen na tyfus zemřelo dvanáct lidí. Když Atlantik 12. listopadu 1940 doplul do Haifského zálivu a byl za pomoci britské vlečné lodi odtažen do přístavu, napětí odpadlo a všem se ulevilo.

Velký výbuch: Patria a Hagana mistake

Na to, že ovzduší bylo nabito emocemi, si Anina velmi dobře vzpomínala ještě po létech: „*Jak jsme to věděli, to nevím, ale věděli jsme, že to, co vidíme, je Karmel. Byli jsme si absolutně jistý. Jak my jsme byli šťastní! Brečeli jsme a zpívali Hatikvu*¹⁰. *Ale nedaleko jsme taky viděli takovou mohutnou, elegantní velikou loď s nápisem Patria. Řekli nám, že kvůli karanténě na ni budeme přemístěni.*“

Deníkové záznamy z roku 1940 hovoří o tomtéž: „*V noci nejdeme vůbec spát, abychom spatřili hned břehy Erecu*¹¹. *Pitné vody je tolik, že se v ní můžeme dokonce umýt. [...] Ze zásob, které byly nedotknutelné, si děláme boky. Jsme rozecbveni, plní radostného očekávání.*

*Ve čtyři hodiny ráno jsme všichni na palubě, stojím docela na přídi. Ve čtvrt na pět vidíme vzdálenou šedou čáru syrských hor, zároveň vychází slunce. Růžově oranžová obloha se chvěje nad námi, neodtrhujeme zraky od té pevniny před námi, zpíváme nejslavnostnější a nejdojatější Hatikvu a Techzaknu*¹². *Zpíváme dál a stále radostněji ivrit*¹³ *písně, jsme tak vyplnění radostí, že v nás není místo pro jiné pocity. Nebylo to vše nadarmo, dosáhli jsme vzdor všem útrapám cíle!*¹⁴

V přístavu už kotvily dvě zbývající lodi, Milos a Pacific. Prázdné. Pasážeri byli „přeloděni“ na zmíněnou loď Patria, údajně kvůli karanténě. Čekalo to také cestující z lodi Atlantic. Převáželo se loďkami zhruba dvacetimístnými a tak celá procedura nějakou dobu trvala: „*Když četli naše jména, tak jsme s přítelkyní Ruth vzaly kufříček a ruksáček a šťastně šly dolů do té loďičky. Já se dívám na tu Patrii a říkám, Ruthko, támhle je Gerti! Gerti byla slavná plavkyně z Brna. Domlouvala jsem s ní, aby nám držela místo v kajutě. Otáčím se k Ruth, slyším nějaký hluboký BUM!, otáčím se, ale Gerti tam není, ta loď tam nestojí, ta loď leží na vodě, sirény, lidi skáčou sem a tam, plno se jich topí. Nedostali jsme žádný vysvětlení, ale bylo nám jasné, že to byla obrovská katastrofa.*“

Příběh lodi Patria je na delší povídání; ve stručnosti šlo o toto: židovská podzemní organizace zjistila, že lidé nejsou na Patrii přesunováni kvůli karanténě, ale proto, aby byli odvezeni pryč z Palestiny na některý ze vzdálenějších ostrovů. Za této situace se Hagana¹⁵ rozhodla, že loď lehce poškodí, aby nemohla odplout. Exploze měla poškodit motor a „vyrobit“ malou trhlinu. Možná měla Hagana špatné informace o tonáži, možná nepočítala s tím, že parník Patria je zrezavělý a zastaralý – v každém případě nálož „vyrobila“ díru o rozměrech 4×4 metry. Dodneška tomu v Izraeli říkají „Hagana mistake“, chyba Hagany.

10 Hatikva – izraelská hymna.

11 Erec Israel – Země izraelská.

12 Techzakna – hymna sionistického hnutí.

13 Ivrit – hebrejšтина.

14 Jsme prostě nežádoucí. Deníkové záznamy Aniny Korati zveřejněné v Židovské ročenice 2012–2013 (5773).

15 V době, o které hovoříme, stát Izrael ještě neexistoval, neměl tedy armádu. Mladí Židé nicméně absolvovali vojenský výcvik v polovojenských organizacích jako Hagana nebo Palmach.

Přechodně v Atlitu aneb Ráj se zapovídá

Aninu a její přátele odvezli do detenčního tábora v Atlitu poblíž Haify. Lidé z Patrie zde byli také, měli své zvláštní oddělení. V jejich případě ale byla situace jasná: podle tehdy platného námořního zákona každý, kdo přežil námořní katastrofu (mezi které se dal případ lodi Patria zcela jasně počítat), nesměl být nucen jít znovu na moře. Začalo se proslýchat, že ostatní budou deportováni bůhvíkam. A vypukla rebelie. Místní PePe, což byla zkratka pro muže z The Palestine Police Force, jakési místní policie, radili pasivní resistenci. Nevyšlo to. Muži byli násilím naházeni do aut, ženy byly převáženy autobusy: *„Dostanu herdu do zad: »Go on!« Jdu. [...] Vycházíme branou. Na silnici stojí kryté autobusy. Nastupujeme. Dívám se utkvěle na řadu vysokých palem. Tak utkvěle, že mi slzí oči. Do smrti si zapamatuji ten obraz. Voják s obuškem a za ním řada vysokých palem. Modrá obloha. Za mnou pláč a proklínání. Trhnutí – autobus jede. [...] Voják vedle mne mi nabízí cigarety. Změřím si ho zdrcujícím pohledem. Tváří se rozpačité a smutně. Zadrhovaným hlasem říká: »Ale já za to nemohu, to je jen má povinnost, já mám dvě děti« – má slzy v očích. Najednou mi je taky jeho líto...“*¹⁶.



Baráky v Atlitu, ilustrační foto. Listopad 2015
[Zdroj: archiv autorky]

Směrem – kterým vlastně?

Skupina Gimel, respektive to, co z ní zbylo, se opět ocitla na cestě. Tentokrát se dostala na holandskou loď a plula v konvoji s doprovodem britských válečných lodí – kam vlastně plula? Nikdo nevěděl a zjistit se to nedalo, posádka mlčela jako hrob. Nejdříve byli pasažéři nahnáni do podpalubí; Britové měli strach, aby se mezi Židy nenacházel nějaký německý špión. Pravděpodobnost byla samozřejmě téměř nulová, nicméně opatrnost v těch dobách možná patřila k britskému dobrému tónu a byla pochopitelná. Problematická byla také strava: ne že by jí

16 Korati, Anina: Zápisky o Alija Bet. Deníkový záznam z 9. 12. 1940. In: Roš Chodes č. 10, říjen 2012.



Tábor v Arlitu, ilustrační foto. Listopad 2015 [Zdroj: archiv autorky]

bylo málo, ale na holandském parníku holandské jídlo sestávající z másla a vysokotučných sýrů moc neprospívalo vyhladovělým židovským žaludkům. Docházelo i na „házení rybičkám“.

Daleko horší byla zmíněná nejistota týkající se směru plavby a šok, když na palubu vypustili kluky: „*Kluci měli jenom PePe deky¹⁷, všechno ostatní nechali v Arlitu, ale nejen to, Britové jim obolili vlasy, taky je bili a pak jim ty rány natřeli tou brilliant green, červenou desinfekcí. Vypadali strašně. Dali jsme jim, co jsme ještě měli. Já už jsem neměla skoro nic, ale zůstal mi takovej šátek na hlavu s českým motivem. Tak jsem ho dala mému příteli Kurtovi. Von byl šťastnej a říkal, že je to úžasný: v noci to má jako lajntuch, když se jde mýt, má to jako ručník a na palubě to nosí jako čepici.*“

Plulo se dál a dost dlouhou dobu. Pak se jednoho večera někdo kouknul na oblohu – a nevěřil vlastním očím, protože to, co viděl, byl Jižní kříž, souhvězdí pozorovatelné na jižní polokouli.

¹⁷ Tzv. deky PePe používala zmíněná The Palestine Police Force, měly hnědou barvu, byly vyrobeny z hrubého vlákna a byly velmi drsné na omak.



Ženská část tábora Beau Bassin na Mauriciu. Nedatováno [Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppin]

Pět let na Mauriciu

26. prosince 1940 lodi dorazily do mauricijského přístavu Port Louis a pasažéři byli převezeni do městečka Beau Bassin:

„Přišli jsme do malého přístavu a tam nám řekli, že jsme na Mauritius Royal Colony, kde pro nás mají připravené místo a tam že nás dovezou. Čekaly na nás autobusy a opravdu nás někam vezli, kolem silnic stálo plno lidí, mávali a vítali nás, házeli na nás květiny, tak jsme na ně taky mávali, chytali jsme ty kytky a najednou jsme byli v úplný euforii. Pak ty autobusy vjely do nějakýho lesa, zastavily před velkou železnou bránou, která se otevřela, autobusy tam vjely, brána se zase zavřela a pak nás celá ta euforie přešla, poněvadž jsme viděli, že už jsme zase vězni.“

Židovské cestující přivítaly pětimetrové kamenné zdi, ostnatý drát a na vstupní bráně nápis „Ústřední věznice Jeho Veličenstva“.¹⁸ Bránu hlídali urostlí Sikhové.

Rozhodnutí o přesunu židovských imigrantů na ostrov Mauricius padlo už v době, kdy parník Atlantic připlouval do Haify. O tom ovšem Anina ani její kamarádi nic nevěděli. Britům se s ohledem na dohody s Araby nezdálo vhodné povolit pobyt v Palestině dalšímu množství židovských utečenců a tak byl transport nasměrován na tuto britskou kolonii.

¹⁸ Borák, Mečislav: Deportace Židů na Mauricius (1940–1945). In: Sborník Ostrava; Příspěvky k dějinám a současnosti Ostravy a Ostravska, 2015.



Anina Vohryzková jako zdravotní sestra na Mauriciu. Nedatováno [Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppín]

nuto už v lednu 1945, kdy Výkonná rada Palestiny zařadila židovské utečence z Mauricia do kvóty 10 300 povolenek ke vstupu do Palestiny¹⁹, ale ke skutečnému odjezdu došlo až v srpnu 1945. Většina československých Židů, kteří svoji dlouhou pouť začínali v prosinci 1939, se do své Země zaslíbené dostala až po šesti letech.

Anina zamířila nejdříve k příbuzným do Haify a posléze za svoji kvucou do kibucu Kfar Ruppín, který poblíž hranice s Jordánskem založili členové hnutí Makabi Hacair. A žije tam s rodinou dodnes. Kamaráda Kurta Tramera, toho, kterému během plavby na Mauricius věnovala šátek, si nakonec vzala a měli spolu tři děti. Hebrejské příjmení, které si zvolili, má původ v Kurtově příjmení: Tramer – Trám – Korati. Jednoduché a jasné.

Ani na Mauriciu se život nezastavil. Tábor byl rozdělen na mužskou a ženskou část, ta ženská se teprve urychleně dostavovala. Režim byl poměrně striktní, ale s tím, co si „užívali“ Židé v Evropě se to nedalo srovnat. Časem zde začala fungovat škola a také nemocnice, kde jako ošetřovatelka pracovala Anina. A skautský oddíl, na jehož založení se podíleli dva Čechoslováci.

Když se mladým mužům z Československa naskytla možnost narukovat do armády a bojovat proti Němcům, nikdo neváhal: „*Sa-mozřejmě všichni naši Makabi Hacair, všichni kluci odešli. Jeli do Jižní Afriky, kde dostali uniformy a výcvik a potom je si je vojsko rozdělilo podle odbornosti.*“

Ostatní si na odjezd museli ještě nějakou dobu počkat. O jejich osudu sice bylo rozhod-



Skupina čl. vojáků v britských uniformách, členů Makabi Hacair. Jako druhý zleva stojí příští manžel Aniny Vohryzkové Kurt Tramer. Nedatováno [Zdroj: archiv Aniny Korati, Kfar Ruppín]

19 Borák, Mečislav: c. d.



Anina Korati, leden 2015 [Zdroj: archiv autorky]

Pár osobních slov místo závěru

Nebylo to poprvé, kdy jsem v Izraeli po setkání s pamětnicí či pamětníkem nemohla nabrat dech. V tomhle případě to ale bylo o dost jiné. Myšlenky jsem třídila během noční procházky kolem kibucu, do kroku duněla diskotéka z jordánských kopců naproti přes údolí, a když byla tato hudební produkce pozdě v noci vystřídána vytím šakalů, zastavily mě dráty a na nich nápis „Nebezpečí – pozor, miny!“ To mě trochu probralo.

Ztracený dech jsem nenabrala dodneška, ač se neustále snažím. Mimořádná osobnost Aniny Korati jako by potvrzovala všechno to, co o někdejších Čechoslovácích židovského původu bylo řečeno, během komunistické éry téměř zapomenuto a dnes znovu objevováno: totiž že tihle lidé zastávají zdravé názory navzdory nejhorším zkušenostem, které mohlo 20. století lidem nabídnout. Člověk však marně hledá stopy rezignace či zehráni na osud. Je to přesně naopak – a Anina je toho důkazem. Činorodost ji neopustila ani ve vysokém věku a na zemi, ze které do Palestiny přišla, vzpomíná jenom v dobrém: „Československo, ve kterém jsem vyrostla, mně nikdo nevezme. Já jsem velice vděčná Československé republice, že mně poskytla duchovně i materiálně to nejlepší, co tehdejší Evropa mohla nabídnout. A myslím, že jsem takový pomník Československé republiky 🙏.“

Ve článku byly použity části rozhovorů vedených s Aninou Korati v květnu 2014 a v lednu 2015. Ostatní zdroje jsou uvedeny v poznámkách pod čarou.

*„Když natočíme nejdelší osten ježka tak, aby
vyčníval z klece nejširším jejím otvorem...” Anina
Korati vyndává ježka z klece. Listopad 2015
[Zdroj: archiv autorky]*

